

Linnunradan rakenne – harjoitus 2 syksy 2022

Ratkaisut on palautettava ma 3.10. klo 12.00 mennessä kurssin Moodle-sivulle.

- Oletetaan, että Linnunrata on tasapaksu levy (paksuus H) ja että Aurinko sijaitsee tämän levyn keskitasossa. Olkoon kohteen absoluuttinen magnitudi M , galaktinen leveys b ja etäisyys keskitasosta z .
  - Johda yleinen lauseke näennäiselle magnitudille, kun ekstinktio Linnunradan kiekossa on a (yksikkönä mag kpc^{-1}). Piirrä myös kuva, joka havainnollistaa tilannetta.
  - Oleta että Linnunradan levyn paksuus on $H = 200 \text{ pc}$ ja $a = 1 \text{ mag kpc}^{-1}$. Erään tähden absoluuttinen magnitudi on $M = 0$, galaktinen leveys $b = 30^\circ$ ja etäisyys $r = 1 \text{ kpc}$. Mikä on kohteen näennäinen magnitudi?
- Siriuksen koordinaatit epookille 1900.0 olivat $\alpha = 6^{\text{h}}40^{\text{m}}45^{\text{s}}$, $\delta = -16^\circ35'0''$ (1900) ja ominaisliikkeen komponentit $\mu_\alpha = -0^{\circ}037/\text{vuosi}$, $\mu_\delta = -1''12/\text{vuosi}$. Laske koordinaatit epookille 2000.0 ensin ilman prekession vaikutusta ja sitten ottamalla myös huomioon prekessio. Kumpi muuttaa koordinaatteja enemmän, prekessio vai ominaisliike?
Vihje: Prekessiokaavat löytyvät esimerkiksi Tähtitieteen Perusteet oppikirjasta.
- Tähden Ross 248 koordinaatit ovat $\alpha = 23^{\text{h}}39^{\text{m}}4$, $\delta = +43^\circ55'$ (1950). Tähdän ominaisliike on $\mu = 1''58/\text{vuosi}$ ja sen suuntakulma $P = 175^\circ8$, parallaksi $\pi = 0''318$ ja säteisnopeus $v_r = -81 \text{ km s}^{-1}$. Laske tähden tangentialinopeuden komponentit t_α ja t_δ sekä nopeuskomponentit $\dot{x}, \dot{y}, \dot{z}$ suorakulmaisessa x, y, z -koordinaatistossa, jonka xy -taso on ekvaattorin taso ja x -akselin suunta on $\alpha = 0$.
- Lähekkäisten tähtien muodostaman ryhmän kulmaetäisyys auringon apeksin suunnasta on 30° . Tähtien ominaisliikkeiden antiapeksin suuntaisten komponenttien keskiarvo on $\langle v \rangle = 0''005$ ja näitä vastaan kohtisuorien komponenttien itseisarvojen keskiarvo on $\langle |\tau| \rangle = 0''002$. Laske tähtiryhmän keskimääräinen statistinen parallaksi $\bar{\pi}$ olettaen että tähtien pekulaariliikkeet ovat satunnaisesti jakautuneet. Mikä on tähtiryhmän tähtien tangentialinopeuksien τ -komponenttien itseisarvon keskiarvo $\langle |t_\tau| \rangle$? Oleta Auringon nopeuden itseisarvoksi 20 km s^{-1} .
- Pallomaisen tähtijoukon NGC 6440 koordinaatit ovat $\alpha = 17^{\text{h}}48^{\text{m}}53^{\text{s}}$, $\delta = -20^\circ21'37''$ (2000). Sille on mitattu säteisnopeus $v_r = -133 \text{ km s}^{-1}$ auringon suhteen. Mittaat vedyn 21 cm spektriviivaa NGC 6440:n suunnassa. Minkä paikallisen lepostandardin säteisnopeuden $v_{r,\text{LSR}}$ kohdalla tähtijoukon vedyn spektriviivan tulisi näkyä?